

Patrimoni natural

La Mitjana. Lleida

Situada al barri de Pardinyes, la Mitjana de Lleida és una de les zones de bosc de ribera més extenses i més ben conservades de Catalunya.

És una zona humida de tipus fluvial amb una superfície aproximada de 90 ha. El 1979 va ser declarada Àrea d'Interès Natural.

L'element més característic és l'aigua. Aquest element, juntament amb el sòl i les condicions ambientals, han generat un microclima especial que al seu entorn ha afavorit el creixement d'un frondós bosc de ribera.

Aquesta vegetació de zona humida és molt rica i està formada per arbres com ara xops, àlbers, verns i freixes; plantes arbustives com tamarius, esbarzers i salzes i un estrat herbaci on abunden les canyes, el lliri groc i el jonc.

És també un lloc d'hivernada, cria i repòs de nombroses espècies d'aus. Ocells com la merla i el cucut; rapinyaires com l'esparver i l'àguila pescadora. A les zones aquàtiques conviuen l'ànec collverd, la polla d'aigua, la gavina i el berrat pescaire. Entre els amfibis i rèptils trobem la serp d'aigua, la granota verda i el gripau. També peixos com el barb i el lluç de riu i mamífers com el porc senglar o la guineu.

El parc compta amb àrees d'ús públic, d'interpretació ambiental, d'interès natural i de reserva natural.

La Mitjana és un lloc on la gent poc gaudir-ne tot passejant i observant la natura pels marges del riu Segre.

Paisatge d'horta

Ecosistemes agraris

La ciutat està envoltada d'una faixa verda on hi ha arbres fruiters i horts en abundància. És l'Horta de Lleida.

Lluny de perdre la seva identitat, l'horta manté gran part del sabor natural de la pagesia i s'ha adaptat a les comoditats de la vida moderna.

La font principal que proveeix d'aigua l'horta és el riu Noguera Ribagorçana, a través del canal de Pinyana, i també de la sèquia de Fontanet que l'han convertit en una zona agrícola fèrtil. El reg ha estat fonamental per a la creació d'aquest mantell verd.

Si tenim desig d'endinsar-nos cap a l'horta descobrirem alguna masia, torres i petites casetes disperses que esquitxen aquest paisatge natural i els seus camins solcats de sèquies.

Entrada la primavera, és un esclat de colors i d'olors intensos. Els arbres fruiters s'omplen de flors blanques i rosades que quan arriba l'estiu es transformen en fruits saborosos. El color rogenc de les cireres, el groc i verd de la pera "llimonera" i la "blanquilla" i el roig i groc del préssec primerenc formen un mosaic de colors i deixen la seva flaire pels camins de l'horta. A l'estiu els camps s'omplen de bullici, els pagesos i temporers collint la fruita, el moviment de tractors i carretes transportant-la a les cooperatives i els ocells picotejant les fruites madures.

A la tardor els arbres comencen a perdre les seves fulles i encara resta collir el préssec tardà, la poma i, en aquests darrers anys, també el raïm. A l'hivern el gebre es posa sobre els arbres nus i el paisatge es torna solitari.

També els pagesos fan hort per al petit consum i conreen productes d'excel·lent paladar: les cols d'hivern, l'enciam que es fon a la boca, l'api que cruix, les bledes i les tomates recent collides.

Podem dir que l'horta és el rebost de la nostra ciutat i ens permet elaborar plats diferents amb diversitat de colors i olors.

També es poden fer excursions, tantes com camins, i estar en contacte amb la gent que viuen al camp.

Embassament d'Utxesa

Aquest espai natural de notable valor paisatgístic té una extensió de 641,22 ha. i està situat al marge esquerra del riu Segre, entre Torres de Segre i Aitona.

A les cotes més baixes se situa Utxesa, d'origen artificial, format per la construcció de tres dics que retenen l'aigua del canal de Seròs. El barratge artificial de les aigües ha creat una xarxa de llacunes que constitueix la zona humida més extensa de tota la Depressió Central.

El seu interès natural és el de ser una zona humida dins un territori marcadament pseudo-estèpic. Contrasta el paisatge àrid, argilós i sec dels erms de Carrassumada i Sunyer (garric, timonedes seques, brolles, arçot), que envolta el pantà, amb la vegetació de les llacunes humides, on abunden els canyissars dins l'aigua i jonqueres a les parts externes.

Utxesa és un dels enclavaments que presenta un major interès ornític, tant per la diversitat d'ocells aquàtics, migratoris i sedentaris, com per la singularitat d'algunes espècies i, de fet, es considera Reserva Natural de Fauna Salvatge.

Bona part d'aquests ocells són atrets per l'extensa superfície d'aigua: la boscarla de canyar, el bitó, el martinet de nit, el bernat pescaire, l'arpella, el gaig blau, el tallarol, el torlit, la terrerola vulgar, la xurra... Amb l'aigua aturada podem veure granotes i el petit glop d'un peix que salta.

És un lloc ideal per observar la natura i per gaudir del paisatge.

Timoneda d'Alfés

La Timoneda d'Alfés és un espai natural situat entre el terme d'Alfés i Albatàrrec i té una extensió de 112 ha., conserva quasi intactes les característiques d'una estepa àrida continental.

És un espai singular constituït per un altiplà que forma part d'una terrassa fluvial del riu Segre, tancat per un conjunt de relleus tabulars. Constitueix una de les últimes àrees de timoneda estèpica que resten a Catalunya i es troba relativament ben conservada.

El paisatge conserva àrees de vegetació natural. La part no cultivada està coberta per plantes de baixa alçada com la brolla. Les espècies més característiques serien la timoneda, el pradell, el siscall, la botja pudent, la rosella morada i alguns nuclis de pi blanc. Totes aquestes plantes comparteixen la capacitat de suportar altes temperatures i la sequera de l'estiu, així com les baixes temperatures de l'hivern.

També s'hi practica l'agricultura de secà on s'alternen els sembrats de cereals amb els guarets.

El timó que dona nom a la Timoneda és una de les espècies millor representades.

L'espai d'Alfés està declarat Reserva Natural de Fauna Salvatge. En total són un centenar les espècies típicament estepàries que es refugien en aquest espai. Entre els ocells podem trobar: la terrorola vulgar, la calàndria, la cogullada fosca, la ganga, el torlit, el sisó, la xurra, el falcó, l'esparver cendrós i l'alosa becuda (una espècie pròpia de les àrees subdesèrtiques del nord d'Àfrica, única a Catalunya i actualment es troba en perill d'extinció); també mamífers com l'eríçó i el rat-penat. A més, acull nombrosos invertebrats com ara papallones, llagostes i aranyes extremadament rares al nostre país.

Per visitar la Timoneda és imprescindible caminar en silenci, observant els petits detalls, escoltant els cants llunyans d'alguns ocells com el torlit i l'alosa.

La xurra

Tossal de Montllober

Montllober és un turó subdesèrtic limítrof entre Lleida i l'Aragó situat entre els rius Segre i Cinca i molt proper a l'aiguabarreig d'aquests dos rius. Aquest tossal conserva fragments del paisatge mediterrani continental de les terres baixes de la depressió de l'Ebre. El punt més alt és a 255 m. És un excel·lent representant de la geomorfologia i de la vegetació i fauna silvestre pròpies de la Depressió Central Catalana. Les espècies vegetals i animals que conté són de presència molt reduïda a Catalunya. Un recorregut pel paisatge vegetal ens permetrà observar el següent: primerament una àrea de timoneda fins a la cota 150, després hi ha una zona de brolla de romaní que puja fins a aproximadament els 240 metres, a les planes superiors, passada la cota 250, s'hi torna a trobar la brolla de romaní. Així doncs, les espècies més comunes de flora són: la botja pudent, el siscall, les timonedes seques, els erms de llistó, la brolla de romaní, la ginesta, l'espart bord i la ravenissa groga.

Pel que fa a la fauna, el grup més ben representat és el dels ocells, amb un total de 26 espècies, la majoria pròpia de terres seques i ambients estèpics: el xoriguer petit, l'erició africà, el sisó, el torlit, la xurra, la calàndria.

Tossal de Montmeneu

Aquest espai està format per quatre unitats. La primera, el tossal de Montmeneu, resta definida per la zona de contacte dels tossals amb els petits camps de conreu que l'envolten. La segona unitat forma part de l'aiguavés del barranc de la Mina, al terme municipal de Seròs. La tercera forma part de l'obaga de Montmeneu, al terme de la Granja d'Escarp i la quarta la defineixen els costers de l'ermita de Sant Jaume vora el riu Segre.

El tossal de Montmeneu amb 495 m. és el cim més significatiu de la comarca del Segrià i és un dels representants més notables dels paisatges àrids de la Catalunya occidental.

Està situat entre el terme de la Granja d'Escarp i el de Seròs. La vista sobre la plana del Segrià és extraordinària i, si el dia és clar, fins als Pirineus. Al sud, les valls on hi ha els embassaments de Riba-roja i Mequinensa. A l'oest, alguns pobles de la franja d'Aragó i a l'est les Garrigues i el Montsant. El paisatge sec i àrid allà on no hi arriba el reg resulta interessant des de el punt de vista de la vegetació i la fauna.

La forma cònica del tossal fa que existeixin orientacions variades pel que fa a la vegetació, que alterna amb unitats mediterrànies i estèpiques. A part dels fragments de la màquia de garric i arçot són freqüents les brolles de romaní i el lli cabrer. Dalt del tossal, el terreny pla i calcari format per argiles i margues fortament erosionades fa que el sòl sigui escàs i no hi creixin més que herbes i matolls.

La fauna reuneix una sèrie d'espècies de gran interès com l'àliga marcenca, la terrorola vulgar, la cogullada fosca, la trenca, el mussol banyut, la xurra i els ocells nidificants com la cigonya.

Cal dedicar esforços a preservar i fomentar la flora i fauna d'aquest paisatge, la seva riquesa i diversitat.

Aiguabarreig del Segre-Cinca

És una confluència fluvial d'enormes dimensions. L'encontre dels tres rius més cabalosos de Catalunya es produeix progressivament; primer el Cinca, després de passar per Fraga, lliura les seves aigües al Segre, enfront de Massalcoreig i la Granja d'Escarp; i al poc, quasi a l'instant, el Segre es rendeix davant l'Ebre, al peu del castell de Montcada.

Paisatgísticament a l'Aiguabarreig hi trobem centenars de metres d'amplària d'aigua, amb nombroses illes i els boscos de ribera coberts d'albaredes i xoperes amb grans masses de canyissars. És també punt de confluència de la flora estepària, provinent del desert dels Monegres. L'entrellaçada connexió de les riberes fluvials i les llacunes amb un entorn àrid i mediterrani on sovintegen cingles verticals i alhora planes de fruiters l'hi atorguen aquesta riquesa biològica excepcional.

L'àrea estrictament fluvial de l'Aiguabarreig és una zona humida de gran transcendència com a àrea de reproducció, d'hivernada i d'aturada de fauna migratòria. Per aquestes característiques conviuen espècies d'ambients ben oposats on els ocells són el grup més destacat, doncs abraça des de les colònies de martinets, ànecs o tota mena de rapinyaires com el milà negre i l'àguila perdiguera. S'afegeixen els rèptils, amfibis i els mamífers amb un extraordinari reguitzell de muricecs (rat-penats), una abundant població de cérvol i alguna llúdriga i cabra salvatge. Un apartat especial és la fauna autòctona piscícola com el barb i en particular la rabosa de riu.

La pesca esportiva i la navegació són dues de les activitats que es poden realitzar. També existeixen rutes establertes, itineraris senyalitzats, aguaites, serveis de guies i tot un ampli ventall pel naturalista.

La millor època per visitar l'aiguabarreig és la primavera, moment en què amb tota probabilitat podrem observar la rica vida animal d'aquest indret. Tot plegat és un espai de gran interès que cal esforçar-se a conservar.

Miradors d'Almatret

Els tossals d'Almatret ubicats a l'aiguabarreig Segre-Cinca, conserven una bona mostra del paisatge de pineda, així com importants illots forestals en un país on el bosc és molt rar. L'espai comprèn tota la ribera de l'Ebre entre el barranc de Canotes i el límit amb l'Aragó i ocupa una extensió de 913ha. Junt amb l'espai de Riba-Roja és un excel·lent representant de les serres marginals situades a la zona més meridional de la Plana del Segre.

Tot i que el paisatge és intensament humanitzat, conserva àrees de vegetació natural. La part no cultivada està coberta per un bosc poc dens de pi blanc, amb sotabosc de màquies continentals de garric i arçot. Les pinedes són importants a les obagues.

Aquest espai acull un àrea de gran importància biogeogràfica com a centre de conservació d'espècies endèmiques. La fauna reuneix una sèrie d'espècies de gran interès: mamífers com la llúdriga, la rabosa de riu, la cabra salvatge, els muricecs, i ocells com la trenca i la cigonya blanca.

La Direcció General d'Energia i Mines de la Generalitat ha concedit l'autorització i l'aprovació del projecte d'execució d'instal·lació d'un parc eòlic a Almatret.

Aquest espai natural és una zona molt concorreguda per navegants, pescadors i amants dels esports aquàtics en general.

